

Preek over Numeri 17:16-26 (en Johannes 15:1-8)

Gehouden op de 1^e zondag van de zomer, 19 juni 2016, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Deze overweging gaat dus niet primair over een tekst, maar over een voorwerp. Over een stuk hout, om precies te zijn. Niet zomaar een willekeurig stuk hout, maar waarschijnlijk het meest belangrijke stuk hout van het Oude Testament. Naar aanleiding van Numeri 17 wil ik het over de staf van Aaron hebben. Deze staf van Aaron gebruikt God herhaaldelijk voor wondertekens. Om zijn macht te tonen en zijn wil aan Israël te demonstreren. In de Bijbelboeken Exodus en Numeri verandert deze staf meerdere keren in een slang, tovert heel het stof in Egypte om tot muggen, doet al het water in Egypte in bloed veranderen en tovert ontelbare kikkers overal in het land ter voorschijn. Zelfs de farao, toch de meest machtige man destijds, moet inzien dat de macht van deze God, die zo grote dingen door middel van deze staf vermag, groter is dan de zijne.

In ons verhaal gaat het om de navolgingsregeling van Moses. Om de vraag wie na hem hogepriester zal worden en welke stam van Israël de spirituele leiding heeft over het volk. Op de achtergrond staat de hele waslijst aan verhalen waarin Israël weer eens iets te klagen heeft over Moses en Aaron, de autoriteit van hun leiders betwijfelt, aan hun stoelpoten zaagt of terug wil naar de vleespotten van Egypte. Moses en Aaron hebben er schoon genoeg van, het is nooit leuk als je positie en gezag ondermijnd worden. Zeker als je een heel volk 40 jaar lang door een woestijn aan het leiden bent. En we zien hier: ook God staat het geklaag tot hier, hij wil er orde op zaken stellen en een duidelijk punt maken dat alle Israëlieten kunnen zien en begrijpen. Daarvoor gebruikt hij dus weer eens die bijzondere staf van Aaron: alle leiders van de 12 stammen moeten een staf bij Mozes indienen. De leider wiens staf overnacht begint te bloeien, zal Mozes' opvolger worden. Hij is dan, voor iedereen duidelijk zichtbaar, de volgende hogepriester en de stam die hij voorstaat, de geestelijke leider van het volk Israël. Een krachtig teken, eentje dat tot de dag van vandaag doorwerkt. Kijk eens naar de paus: op hoogtijdagen of de inwijding van een kerk draagt hij de *ferula*, de herdersstaf, als teken van zijn hogepriesterschap. Elke paus krijgt een nieuwe *ferula*, meerdere waren in het verleden versierd met knoppen, bloemen en amandelen als verwijzing naar dit verhaal.

Maar waarom uitgerekend een "staf"? Voordat Mozes en Aaron op het wereldtoneel verschenen was en staf gewoon een eenvoudig instrument waarop ouderen kunnen leunen, dat bergwandelaars voor vallen behoedt en waarmee herders wilde dieren verdrijven. Waarom groeide dit uit tot ultiem teken van gezag? Door heel de latere geschiedenis heen namelijk zwaaien koningen met scepters en demonstreren pausen en patriarchen met herdersstaven hun macht. Het zal wellicht verbazen, maar er bestaan hele boekenkasten vol theorieën en discussies erover, hoe dat kwam. En de theorie die mij het meest overtuigt heeft alles te maken met onze lezing vanochtend, met Numeri 17. Uit tekstonderzoek blijkt namelijk dat dit het alleroudste verhaal is, waarin de staf van Aaron een rol speelt, alle andere wonderverhalen over die staf zijn beduidend jonger. De staf van Aaron heeft dus oorspronkelijk met de goddelijke aanwijzing van de stam van Aaron, de stam Levi tot geestelijke leiders van Israël te maken. En dat maakt helder, waarom een staf het ideale instrument was om de stammenkeuze van God te verduidelijken. Het Hebreeuwse woord voor 'staf', *mattah*, heeft namelijk een dubbele betekenis. In eerste instantie betekent *mattah* 'stam'! Elke keer dat de staf van Aaron een rol speelt in een verhaal weet dus de Hebreeuwse lezer meteen dat deze staf symbool staat voor het geestelijke gezag niet alleen van Aaron zelf, maar ook van zijn stam, de stam van Levi.

Gods keuze voor de stam van Levi wordt zichtbaar door de knoppen, bloemen en amandelen die overnacht aan de staf van Aaron groeien, door het leven wat erin zit, terwijl de elf andere staven gewoon dode houtstokken blijven. Maar is er ook een inhoudelijke reden voor de goddelijke keuze voor de stam Levi? Op het eerste gezicht verbaast die keuze, Levi was bepaald geen voorbeeldige zoon van Israëls stamvader Jacob, op diens sterfbed vervloekte hij Levi zelfs! En toch wordt zijn stam gekozen om voor heel de geschiedenis de priesters en hogepriesters voort te brengen en het

volk geestelijk te leiden. Ook dat heeft volgens mij alles met een woord en zijn betekenis te maken. In het Oude Testament dragen namen altijd grote betekenis en de naam 'Levi' betekent "verbonden blijven". Met de keuze voor Levi maakt God een krachtig statement: hij kiest voor een volk dat verbonden blijft met hem.

De beeldtaal van het verhaal in Numeri 17 bekrachtigt dit: Alle twaalf staven die naar het ontmoetingstent werden gebracht, hadden eerst een ding gemeen: ze waren allemaal dode stukken hout die van de boom waar zij oorspronkelijk aan groeiden waren afgehakt. Ze waren dus afgesneden van hun bron van leven. Alleen de ene staf van Aaron bloeit – namelijk omdat hij verbonden is en verbonden blijft met een andere, veel grotere levensbron, met God zelf!

Met de keuze voor Levi laat God dus aan Israël zien dat de positie om zijn geestelijke leider te zijn niet afhangt van persoonlijke vaardigheden of verdiensten, maar veel meer van de blijvende verbondenheid met God.

Dat dit ook voor ons christenen, voor de kerk en in veel bredere zin geldt, hebben wij net in de tweede lezing gehoord. Ook Jezus gaat het om de blijvende verbondenheid van zijn volgers met hem. En ook Jezus gebruikt het beeld van een plant en zijn takken, van de wijnstok en de ranken om duidelijk te maken hoe belangrijk het voor ons is om met hem verbonden te blijven. Want God heeft zijn kerk en zijn kinderen ervoor bestemd om geen dode takken, maar vol van vrucht dragend leven te zijn. Daarom is het voor ons zo belangrijk om blijvend in verbinding te staan met God, met onze bron van leven, van kracht en inspiratie. Dat kan op velerlei manieren, zij het door onze liefde voor anderen, voor onszelf, voor God, zij het door het gebed, het samen vieren op zondag of het lezen in de Bijbel, de blijvende verbinding met zijn woord, dit woord dat levend werd in Jezus.

En ook voor dit levende woord is het verhaal van de staf van Aaron een prachtig beeld. Ooit hakte iemand in het oude Israël een oude amandelboom om die niet meer zoveel vrucht droeg. Een deel van het hout eindigde als steunbalken van iemands huis, een ander deel in de open haard om er maaltijden van te koken. Maar er was ook die ene rechte tak die Aaron van onder de hoop resthout vandaan trok. Hij verwijderde de bast en alle oneffenheden die zijn hand pijn zouden kunnen doen en maakte ervan een mooie wandelstok. Een stok die in het verdere verloop van zijn leven bij hem begon te horen, zoals wij in de Bijbel lezen. In heel de geschiedenis van jodendom en christendom zal Aaron op iconen en in kerkvensters aan zijn stok herkend worden. Deze stok gaf hem identiteit. En ook veiligheid, hij kon ermee in de woestijn wilde dieren verjagen. En naarmate hij ouder werd, zal hij ook steeds vaker en steeds meer op deze staf geleund hebben, hem nodig hebben gehad voor stabiliteit en steun.

Deze staf die ooit deel uitmaakte van een rijzige, vrucht dragende boom, zou net zo goed ergens aan de rand van de weg of in een vuur zijn vergaan, maar Aaron koos het uit om hem langs de wegen te helpen die hij in zijn leven moest gaan. Zo kon God laten zijn dat hij zelfs met een stuk dood en dor hout wonderen kan verrichten, ja dat hij zo'n stuk hout zelfs opnieuw met leven kan vullen, doen laten opstaan als het ware om ermee een nieuw volk van gelovigen en volgers te scheppen en te leiden!

God kan een dor en doods stuk hout nemen en ervoor zorgen dat het opbloeit en vrucht draagt. Hij kan zijn dode zoon tot nieuw leven verwekken. Ook ons kan hij transformeren, wanneer wij dat nodig hebben. Hij kan ons op een nieuwe pad zetten, met nieuwe doelen en een nieuwe zin, wanneer wij op een doodlopende weg zijn beland. Hij kan ons doen opbloeien met nieuwe kracht en inspiratie wanneer wij ons nutteloos voelen en ons leven zin en inhoud mist. Net als de staf van Aaron kan hij ons opnieuw tot zijn dienst roepen om vrucht te dragen voor anderen en onszelf. Om lief te hebben, te steunen en op te richten. Om te beschermen en groot te maken wie klein is en vertrappt.

Wie weet, staan ook op jou ineens nieuwe doelen, inhouden, nieuwe vreugde en nieuwe zin te wachten. Het leven is nooit te oud voor nieuwe knoppen, bloemen en vruchten!

Amen.